

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Інститут культури і мистецтв

**ТВОРЧІ ПОШУКИ В ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА
ТА ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ:
ТРАДИЦІЇ, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**МАТЕРІАЛИ
ІХ РЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
20 березня 2014 року**

Луганськ
2014

УДК 7:37.06
ББК 85.31.551.3

Творчі пошуки в галузі мистецтва та художньої освіти: сучасність та перспективи : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 березня 2014 року). – Луганськ : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2014. – ... с.

Редакційна колегія:

кандидат педагогічних наук, професор, Заслужений працівник культури України, директор Інституту культури і мистецтв

ЛНУ імені Тараса Шевченка Гвоздєва Н.П.,

кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора

ІКМ з навчальної роботи Федоріщева С.П.,

кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри хореографії

Ірдинєнко К.О.

доктор філософських наук, завідувач кафедри образотворчого мистецтва та професійної майстерності **Зюзіна Т.О.**

Збірник об'єднує матеріали доповідей, присвячених теоретико-методологічним проблемам художньої освіти та мистецької творчості.

Публікації подаються мовою оригіналу.

Рекомендовано до друку на засіданні науково-методичної комісії
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
(протокол № ____ від ____ квітня 2014 року)

© Автори статей

© ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Апанасова Е.В.	
Техніка виконання бальної хореографії в табличній формі, як метод хореографічного навчання у європейській програмі.....	62
Вільховченко Т.І.	
Проблема формування художньо-пізнавальної діяльності учнівської молоді.....	66
Гордєєва О.Ю.	
Основні чинники професійної майстерності майбутнього педагога-балетмейстера.....	69
Грищенко В.О.	
Отличительные черты бальной хореографии от других танцевальных направлений.....	75
Іванілова І.М.	
Синтез музики і хореографії у діяльності вчителів мистецьких дисциплін.....	77
Іванілова І.М., Ірдиненко К.О.	
Розвиток художньо-творчого потенціалу студентів засобами хореографічного мистецтва....	80
Кравченко Т.В.	
Роль хореографічного мистецтва у формуванні естетичної культури особистості.....	83
Лю Сінтін	
Влияние современного танца на культуру XXв.....	85
Манятін Д.О.	
Український народний танець як синтез музики і хореографії.....	89
Мартиненко О.В.	
Шляхи підготовки майбутніх учителів хореографії до успішного працевлаштування.....	92
Нікулкіна Д.О.	
Артистичність як показник виконавської майстерності у народно-сценічному танці.....	96
Онопрієнко С.В.	
Українське балетне мистецтво – перлина національної культури в 20-30-х рр. XX ст.....	99
Пуйова В.В.	
Методика підготовки і проведення уроку класичного танцю.....	101
Пуйов В.М.	
Характерний танец на балетной сцене.....	109
Растопора О.В.	
Вплив танцювального мистецтва на фізичний розвиток дітей.....	114
Сердюк Т.І.	
Особливості зображення народного життя в українській танцювальній культурі.....	118
Стибунова А.В.	
Китайська хореографія як феномен національної культури.....	122
Сьон Лидань	
Исследование танца как феномена культуры.....	125
Сяо Санцзинлян	
Механизмы танцевального творчества.....	127
Цзян Линцзе	
Предмет и методы психологии танца.....	129
Чалая К.А.	
Особенности использования методик арт-терапии в коррекционной работе педагога.....	131
Шаповалова Т.Ю.	
Танцювальна спадщина України як основа у вихованні національної культури.....	134

Вільховченко Т.І.

Проблема формування художньо-пізнавальної діяльності учнівської молоді

Проблема формування художньо-пізнавальної діяльності учнівської молоді є однією із найбільш актуальних в структурі сучасної педагогічної науки. Адже формування творчої активності й ініціативи молодого покоління відбувається впродовж життя, починаючи із дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл, а потім - у професійній діяльності. В „Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності” стверджується, що “важливою складовою змісту громадянського виховання є розвиток мотивації до праці, усвідомлення життєвої потреби у трудовій активності, ініціативі, підприємстві; розуміння економічних законів і проблем суспільства та шляхів їх розв'язання; готовність до соціальної творчості як умови соціальної адаптації конкурентоспроможності й самореалізації особистості в ринкових відносинах” [3, 198].

Як відомо, головні проблеми формування особистості вирішуються сьогодні з точки зору теорії діяльності, і ця обставина не є випадковою. Представниками багатьох наук доведено, що потенційні можливості структур діяльності для розвитку людини дуже великі, а багатство видів діяльності, як стверджують філософи - невичерпне.

Проблеми діяльності вивчаються представниками різних наук, відповідно до певних рівнів узагальнення, а саме: на загально-філософському рівні відомими є роботи М.О.Булатова, В.П. Іванова, В.А. Лекторського, Є.С.Маркаряна, Г.С.Межуєва, Є.Д.Юдіна; специфіку естетичної діяльності вивчають Ю.Б.Борев, С.С.Гольденстріхт, В.П.Іванов, М.С. Каган, А.О.Канарський, М.І.Кіященко, М.Л.Лейзеров, Ю.М.Лотман, Л.І.Новикова, загально-психологічні характеристики діяльності є предметом уваги К.О.Абульханової-Славської, Б.Г.Ананьєва, П.Я.Гальперіна, О.М.Леонтєва, Б.Ф.Ломова, В.С.Ротенберга, С.Л.Рубінштейна; педагогічні проблеми діяльності висвітлюють В.В.Давидов, І.Я.Лернер, В.С.Ледньов, Я.О.Пономарьов, О.М.Батюшкіна та інші.

У діяльності – пізнавальній, практичній, творчій - виявляються і розвиваються природні можливості особистості, вона набуває нових фізичних і духовних якостей, знань та умінь, формується її свідомість. Важливою умовою ефективного розвитку особистості у діяльності є її активність, яка виявляється у розвитку, пізнанні навколишньої дійсності, спілкуванні, впливі на оточення і самого себе (самовиховання). На кожному віковому етапі розвитку переважає певний вид діяльності: ігрова (у дошкільному віці), навчальна (у шкільному віці), трудова (у

дорослому).

Старший шкільний вік (або рання юність) - вік безпосередньої підготовки молоді до дорослого життя, вибору майбутньої професії, виконання соціальних функцій. Тим не менш головним у цьому віці остається все ж таки навчання, навчальна діяльність. Таким чином, школа перш за все є однією із головних ланок системи художньо-пізнавального розвитку старшокласників.

За умов шкільного навчання у школярів необхідно розвивати почуття прекрасного, формувати високі естетичні смаки, вміння розуміти і цінити твори мистецтва, пам'ятки історії, красу і багатство рідної природи. Як зазначають вчені (В.Сухомлинський, Е. Квятковський, Л. Масол, Н. Міропольська, Г. Шевченко та ін.) для реалізації даної мети краще використовувати можливості кожного навчального предмета, особливо хореографії, літератури, музики, образотворчого мистецтва, естетики, художньої культури України, світової художньої культури які мають велику пізнавальну і виховну силу.

Такі здібності, як творча уява, нестандартне мислення, естетичне сприйняття мистецтва, природи і процесу праці формуються найбільш успішно на певних вікових етапах у шкільний період. Однак практика свідчить, що багатства культури, традиції людського спілкування далеко не завжди стають надбанням молоді. Тому надзвичайно важливо, щоб у школі були максимально використані можливості виховного впливу з урахуванням притаманного кожному віковому періоду оптимального характеру розвитку певних психічних властивостей і процесів. Показником загального розвитку особистості є рівень сформованості художньо-пізнавальної та творчої діяльності, результатом якої є здатність до створення нових матеріальних та духовних цінностей у власній творчості, майбутній професійній діяльності. Художньо-пізнавальна діяльність старшокласників повинна проявлятися у небайдужому ставленні до естетичних предметів, як наслідок чого і виникає потреба у власній творчій діяльності.

Мистецтво сприяє формуванню багатьох рис творчої людини. Спілкування з різними видами мистецтва, ознайомлення учнів з різноманітними формами художньо-пізнавальної діяльності веде до активізації емоційної та інтелектуальної сфер, творчого підвищення образного та понятійного мислення, розвитку почуттів.

Розглядаючи зміст художньо-пізнавальної діяльності, ми дотримувалися основних положень концепції М.С.Кагана. Визначаючи основні функції мистецтва (просвітницьку, виховну, комунікативну, гедоністичну), його характерні боки (пізнавальний, оцінюючий, творчо-конструктивний, знаковий), вчений розглядає мистецтво як складну динамічну систему, яка є елементом людської діяльності. На думку М.С. Кагана, людська діяльність складається з п'яти видів діяльності: перетворюючої, пізнавальної, ціннісно - орієнтаційної, комунікативної і художньої. Саме художня діяльність утворюється за допомогою синтезу

інших видів діяльності. У результаті виникає своєрідне співвідношення між видами діяльності й структурними елементами мистецтва: перетворюючій діяльності відповідає конструктивний бік мистецтва; пізнавальний - його пізнавальний бік; ціннісно-орієнтаційній діяльності - оцінюючий; комунікативній діяльності - знаковий бік. Далі М.С. Каган робить висновок, що мистецтво — це „образна модель людської життєдіяльності" [2, 276], яка об'єднує в своїй структурі основні види людської діяльності.

Вчений розглядає відповідність між функціональними структурами мистецтва та людською діяльністю. Мистецтво „відіграє однозначну роль засобу спілкування, способу ціннісної орієнтації, інструмента пізнання й знаряддя практично-духовного перетворення об'єктивного світу [2, 278]. Таким чином, можна зазначити ті функції мистецтва (комунікативну, обумовлену комунікативною діяльністю людей, просвітницьку - пізнавальною діяльністю людей, виховну — діяльністю — ціннісно-орієнтаційною), які безпосередньо реалізуються в художньо-пізнавальній діяльності особи.

С.Х.Раппопорт, аналізуючи сутність мистецтва, робить висновок, що воно являє собою утворення, яке містить: структуру діяльності щодо створення художніх творів і структуру духовно-практичного впливу мистецтва. Як стверджує С.Х.Раппопорт, структура духовно-практичного впливу складається з таких елементів:

- художнє пізнання дійсності в процесі сприйняття твору;
- художня оцінка в процесі цього сприйняття, переживання, викликані твором;
- роздуми, викликані твором.

Усі ці елементи поєднуються в синтетичному результаті духовно-практичного впливу художнього твору на особистість [6, 194].

С.Л.Рубінштейн стверджує, що психіка і свідомість особистості формуються в діяльності, у поведінці, і лише через діяльність вони об'єктивно пізнаються [7, 150]. Людина як індивід, наділений свідомістю, постає перед нами не пасивним споглядачем, а дійсно особистістю і визначити її необхідно у властивій їй активності, тобто через діяльність. Ставлення людини до дійсності виражається через діяльність. У кожному виді діяльності знаходить своє відображення специфічна спрямованість особи, її ставлення до навколишнього, яке підпорядковує собі окремі прояви і функції. Психічні процеси мислення особи в першу чергу визначає її діяльність, але в той же час мислення, почуття зумовлюються безпосередньо діяльністю людини. Конкретне, дійове ставлення особи до навколишнього, суттєвого обумовлює і спрямовує роботу психічних функцій і процесів, ми сприяємо розвитку окремих психологічних функцій і процесів.

Основною характерною рисою людської діяльності є свідомість і цілеспрямованість. Визначення мети - один із структурних елементів діяльності. Діяльність передбачає досягнення ряду цілей. Діяльність

здійснюється певною сукупністю дій, підпорядкованих конкретним цілям. У ній і через неї людина реалізує свої цілі, об'єктивує свої задуми й ідеї в перетворюваній нею діяльності. Зв'язок між особою і світом опосередкований діяльністю. Лише завдяки діяльності буття виступає як реальна єдність і взаємопроникнення суб'єкта і об'єкта. Саме в діяльності і через неї особа реалізує і утверджує себе як суб'єкт, як особистість. Як суб'єкт - у своєму ставленні до об'єктів, як особистість - у своєму ставленні до інших людей, на яких вона у своїй діяльності впливає і з якими людина через неї вступає в контакт.

Вчені-психологи стверджують, що лише в діяльності проявляються і формуються усі психічні властивості особи. О.М.Леонтьєв говорить про те, що діяльність людини не можна розглядати поза суспільними стосунками, поза життям суспільства. Якою б різнобічною не була діяльність особи, вона являє собою систему, включену до системи стосунків суспільства. Діяльність не може існувати без цих стосунків [4, 106].

Предметність є найбільш характерною рисою діяльності. Розвиток предметної змістової діяльності знаходить своє вираження у розвиткові психічного відображення, яке регулює діяльність у предметному середовищі.

Розглядаючи ідеї відомих психологів С.Л.Рубінштейна, О.М.Леонтьєва, Б.Г.Ананьєва, Л.С.Виготського, М.С.Каган робить висновок, що взаємовідношення між суб'єктом і об'єктом здатні проявитися в чотирьох видах діяльності: „Активність суб'єкта, спрямована на об'єкт, приводить його до змін, перетворює, трансформує, або зберігає об'єкт в цілісності та недоторканості", у другому випадку активність суб'єкта може повернутися до нього „у вигляді знання, тобто інформації о здібностях об'єкта об об'єктивних зв'язках, стосунках, законах реального світу, і може відбитися у наданні об'єкту цінностей, повернутися у вигляді інформації о значенні цього об'єкта для суб'єкта." [8, 46]. Людина - істота соціальна, тому у процесі праці, пізнання або вироблення системи цінностей він вступає до взаємно відношень з іншими людьми (суб'єктами), налагоджує спілкування, комунікації. Таким чином можлива людська діяльність у чотирьох видах: перетворююча (творча), пізнавальна (гносеологічна), ціннісно-орієнтаційна (аксіологічна) і комунікативна. Для здійснення цих видів діяльності людині необхідно володіти певними психологічними властивостями: здібністю к пізнанню, оцінюванню, спілкуванню. Ці чотири види складних здібностей називають духовним або особистим потенціалом людини, вони і складають духовний світ, його соціально-психологічний „шар". Як і кожна здібність, потенціали проявляються і формуються у діяльності людини [8, 53].

Можна стверджувати, що саме діяльність є універсальною формою самоствердження людини у світі. Діяльнісний підхід має глобальне значення для розпізнання природи різнобічної активності людини. Мета

діяльності полягає в соціокультурному, практичному перетворенні діяльності і є загальною формою опосередкування, у якій складається ставлення людини до світу. У реалізації цілеспрямованої людської діяльності відбувається активне засвоєння об'єктивної діяльності, створення нових суспільно-природних комплексів і соціальних утворень.

Розглянемо більш конкретно структуру діяльності, яка містить такі елементи: мотив, мету, дію, результат. Структура діяльності буде аналізуватися в контексті художньо-пізнавальної діяльності, де всі складові діяльності естетизовані. Отже, першим елементом діяльності є мотив. Усі наступні ланки, що складають діяльність, а саме мета, засоби її досягнення визначені мотивом. М.А.Джидар'ян, характеризуючи мотивацію, вказує, що „мотив - це ті внутрішні сторони особи, які визначають, енергетизують і спрямовують її дії на кожний даний момент часу” [1, 48-49].

Розглядаючи основні аспекти художньо-пізнавальної діяльності звернемося до її психологічних механізмів. В психології діяльність розглядається в роботах Б.Г.Ананьєва, П.Я.Гальперіна, О.М.Леонтьєва, В.С.Ротенберга, С.Л.Рубінштейна.

С.Л.Рубінштейн стверджує, що психіка і свідомість особистості формуються в діяльності, у поведінці, і лише через діяльність вони об'єктивно пізнаються [3, 150]. Людина як індивід, наділений свідомістю, постає перед нами не пасивним споглядачем, а дійсно особистістю і визначити її необхідно у властивій їй активності, тобто через діяльність. Ставлення людини до дійсності виражається через діяльність. У кожному виді діяльності знаходить своє відображення специфічна спрямованість особи, її ставлення до навколишнього, яке підпорядковує собі окремі прояви і функції. Психічні процеси мислення особи в першу чергу визначає її діяльність, але в той же час мислення, почуття зумовлюються безпосередньо діяльністю людини. Конкретне, дійове ставлення особи до навколишнього, суттєвого обумовлює і спрямовує роботу психічних функцій і процесів, ми сприяємо розвитку окремих психологічних функцій і процесів.

Основною характерною рисою людської діяльності є свідомість і цілеспрямованість. Визначення мети - один із структурних елементів діяльності. Діяльність передбачає досягнення ряду цілей. Діяльність здійснюється певною сукупністю дій, підпорядкованих конкретним цілям. У ній і через неї людина реалізує свої цілі, об'єктивує свої задуми й ідеї в перетворюваній нею діяльності. Зв'язок між особою і світом опосередкований діяльністю. Лише завдяки діяльності буття виступає як реальна єдність і взаємопроникнення суб'єкта і об'єкта. Саме в діяльності і через неї особа реалізує і утверджує себе як суб'єкт, як особистість. Як суб'єкт - у своєму ставленні до об'єктів, як особистість - у своєму ставленні до інших людей, на яких вона у своїй діяльності впливає і з якими людина через неї вступає в контакт.

Вчені-психологи стверджують, що лише в діяльності проявляються

і формуються усі психічні властивості особи. О.М.Леонт'єв говорить про те, що діяльність людини не можна розглядати поза суспільними стосунками, поза життям суспільства. Якою б різнобічною не була діяльність особи, вона являє собою систему, включену до системи стосунків суспільства. Діяльність не може існувати без цих стосунків [57, 106].

Предметність є найбільш характерною рисою діяльності. Розвиток предметної змістової діяльності знаходить своє вираження у розвитку психічного відображення, яке регулює діяльність у предметному середовищі.

Розглядаючи ідеї відомих психологів С.Л.Рубінштейна, О.М.Леонт'єва, Б.Г.Анан'єва, Л.С.Виготського, М.С.Каган робить висновок, що взаємовідношення між суб'єктом і об'єктом здатні проявитися в чотирьох видах діяльності: „Активність суб'єкта, спрямована на об'єкт, приводить його до змін, перетворює, трансформує, або зберігає об'єкт в цілісності та недоторканості“, у другому випадку активність суб'єкта може повернутися до нього „у вигляді знання, тобто інформації о здібностях об'єкта об'єктивних зв'язках, стосунках, законах реального світу, і може відбитися у наданні об'єкту цінностей, повернутися у вигляді інформації о значенні цього об'єкта для суб'єкта.“ [8, 46]. Людина - істота соціальна, тому у процесі праці, пізнання або вироблення системи цінностей він вступає до взаємно відношень з іншими людьми (суб'єктами), налагоджує спілкування, комунікації. Таким чином можлива людська діяльність у чотирьох видах: перетворююча (творча), пізнавальна (гносеологічна), ціннісно-орієнтаційна (аксіологічна) і комунікативна. Для здійснення цих видів діяльності людині необхідно володіти певними психологічними властивостями: здібністю к пізнанню, оцінюванню, спілкуванню. Ці чотири види складних здібностей називають духовним або особистим потенціалом людини, вони і складають духовний світ, його соціально-психологічний „шар“. Як і кожна здібність, потенціали проявляються і формуються у діяльності людини [8, 53].

Таким чином, можна стверджувати, що саме діяльність є універсальною формою самоствердження людини у світі. Діяльнісний підхід має глобальне значення для розпізнання природи різнобічної активності людини. Мета діяльності полягає в соціокультурному, практичному перетворенні діяльності і є загальною формою опосередкування, у якій складається ставлення людини до світу. У реалізації цілеспрямованої людської діяльності відбувається активне засвоєння об'єктивної діяльності, створення нових суспільно-природних комплексів і соціальних утворень.

Література

1. Джидарьян М. О месте потребностей, эмоций и чувств в мотивации личности // Теоретические проблемы психологии личности / М. Джидарьян. - М.: 1974. - с.43-52. **2. Дубравська Д.** Основи психології: Навч. Посібник / Д. Дубравська — Львів: Світ, 2001.-280 с. **3. Кравчук Л.** Комплексное освоение искусства // Воспитание школьников / Л. Кравчук - 1999. - №6. - с.39-41. **4. Лессинг Г.Е.** Лаокоон / Г.Е. Лессинг - К., 1968. **5. Раппопорт С.** Художественное представление и художественный образ / Эстетические очерки. / С. Раппопорт - М.: Мысль, 1973. - Вып.3 - с.23-34. **6. Рубинштейн О.** Принципы и пути развития психологии / О. Рубинштейн — М.: Наука, 1959.-230с. **7. Фохт-Бабушкин Ю.** Искусство и духовный мир человека. / Фохт-Бабушкин Ю., М.: Искусство, 1983.-105с.

Вільховченко Т.І.

Проблема формування художньо-пізнавальної діяльності учнівської молоді

Ключові слова: художньо-пізнавальна діяльність, творчество, творческая деятельность, чувства..

Анотація

Проблема формування художньо-пізнавальної діяльності учнівської молоді є однією із найбільш актуальних в структурі сучасної педагогічної науки. Мистецтво сприяє формуванню багатьох рис творчої людини. Спілкування з різними видами мистецтва, ознайомлення учнів з різноманітними формами художньо-пізнавальної діяльності веде до активізації емоційної та інтелектуальної сфер, творчого підвищення образного та понятійного мислення, розвитку почуттів.

Вильховченко Т.И.

Ключевые слова: художественно-познавательная деятельность, творчество, творческая деятельность, чувства.

Аннотация

Проблема формирования художественно-познавательной деятельности учащейся молодежи.

Ключевые слова: художественно-познавательная деятельность, творчество, творческая деятельность, чувства..

Аннотация

Проблема формирования художественно-познавательной деятельности учащихся является одной из наиболее актуальных в структуре современной педагогической науки. Искусство способствует формированию многих черт творческой личности. Общение с разными видами искусства, ознакомление учащихся с разнообразными формами художественно-познавательной деятельности ведет к активизации эмоциональной и интеллектуальной сфер, творческого повышения образного и понятийного мышления, развития чувств.

Vilhovchenko T.I.

Key words: art-cognitive activity, creativity, creativity, feelings.

Annotation

The problem of the formation of the artistic activities of students.

Key words: artistic activity, creativity, creativity, feelings..

Annotation

The problem of the formation of the artistic-cognitive activity of the students is one of the most actual in the structure of modern pedagogical science. Art contributes to the formation of many characteristics of a creative personality. Communication with different kinds of art, introduction to the various forms of artistic-cognitive activity led to increased emotional and intellectual spheres, creative, increase of creative and conceptual thinking, development of feelings.